

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/156/2016
Identifikačné číslo spisu:	1409205635
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1409205635.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu F. Z., bývajúceho v G., N. X, zastúpeného JUDr. Libušou Dočkalovou, advokátkou v Bratislave, Lachova 32, proti žalovaným 1/ Ing. Z. a 2/ Ing. I., obom bývajúcim v G., D. a zastúpeným JUDr. Jozefom Mészárosom, advokátom v Bratislave, Jesenského 2, o 6.638,78 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 11C/411/2009, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 11. decembra 2013 sp. zn. 4Co 67/2013, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 11. decembra 2013 sp. zn. 4Co 67/2013 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“) označeným uznesením zmenil uznesenie Okresného súdu Bratislava IV (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“ a spolu s odvolacím súdom tiež „nižšie súdy“) z 8. januára 2013 č. k. 11C/411/2009-248 nepriznaním žalobcovi požadovaného oslobodenia od súdnych poplatkov (už tu sa inak žiada uviesť, že prvoinštančný súd žiadosť žalobcu zamietol a uznesenie odvolacieho súdu tak malo charakter len formálne zmeňujúceho, fakticky však potvrdzujúceho uznesenia). Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil správnosťou napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie (až na jeho výrok), nestotožňujúc sa pritom s námietkou žalobcu, podľa ktorej ho prvoinštančný súd mal vyzvať na doplnenie žiadosti chýbajúcim tlačivom pre dokladovanie jeho pomerov, resp. rozhodnutia o jeho hmotnej núdzi.

2. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca s návrhom na zrušenie uznesení oboch nižších súdov a vrátenie veci na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Namietal odňatím mu (postupom odvolacieho súdu) možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“), zotrvávajúc pritom na námietke, že oba nižšie súdy pochybili, keď o jeho žiadosti konali a aj rozhodli bez výzvy na doplnenie požadovaných náležitostí (žiadosti o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov) a takto aj bez odstraňovania odstrániteľnej prekážky konania.

3. Žalovaní dovolacie návrhy nepodali.

4. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a 2 C. s. p.) a o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

5. Dovolací súd po zistení, že dovolanie podal včas riadne zastúpený účastník konania pred nižšími súdmi, bez pojednávania (§ 443 C. s. p.) preskúmal napadnuté uznesenie a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. šlo dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal. O. s. p. upravoval prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a 239 O. s. p.

7. Prípustnosť dovolania podľa § 239 O. s. p. v tejto veci neprichádza do úvahy. Dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu má totiž (navzdory jeho výroku, formulovanému ako zmeňujúcemu) charakter uznesenia potvrdzujúceho (výsledok konania o posudzovanej otázke pre žalobcu, teda neúspech jeho žiadosti o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov bol pred oboma nižšími súdmi rovnaký), okrem toho však ide aj o uznesenie vo veci súdnych poplatkov, kde prípustnosť dovolania zákon (§ 239 ods. 3 O. s. p.) výslovne vylúčil.

8. Dovolanie vzhľadom na práve uvedené môže byť preto procesne prípustné len vtedy, ak by v konaní, v ktorom bolo napadnuté uznesenie vydané, došlo k niektorej z procesných väd uvedených v ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p. (zakladajúcich tzv. zmätočnosť konania). Toto ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a/lebo g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Hoci štandardne sa žiada zdôrazniť, že z hľadiska § 237 ods. 1 O. s. p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v takomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo; v prejednávanej veci bolo treba dať dovolateľovi (namietajúcemu zaťaženie konania vadou podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) za pravdu.

9. Dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu z prejednávanej veci totiž bolo vydané v čase, v ktorom oproti rozhodovaniu súdu prvej inštancie nastal (v otázke doloženia pomerov žiadateľa oslobodenia od súdnych poplatkov) istý posun, ten však uznesenie odvolacieho súdu (jeho odôvodnenie) nereflektuje.

10. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, priznávaných mu O. s. p. alebo inými predpismi procesného práva. O takúto procesnú vadu ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a dôsledkom takéhoto jeho postupu bolo nerešpektovanie niektorého procesného práva účastníka alebo aj

viacerých takýchto práv [v zmysle § 18 O. s. p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p.) a na doručenie rozsudku do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p.)].

11. Na zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 3. decembra 2015 bolo prijaté stanovisko, publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“.

12. V prejednávanej veci ide o zjavný prípad potreby postupu podľa druhej časti právnej vety vyššie odcitovaného stanoviska. Kým totiž odvolacím súdom preskúmané uznesenie súdu prvej inštancie vychádzalo zo stavu nedoloženia žiadosti žalobcu o priznanie mu oslobodenia od súdnych poplatkov (žiadosti z 26. novembra 2012, spojenej s odvolaním proti uzneseniu o poplatkovej povinnosti za odvolanie v sume 398 eur, por. č. I. 237 a 238 spisu) ničím iným, než potvrdeniami o poberaní žalobcom invalidného dôchodku a o jeho výške (tu por. č. I. 239 - 241) a práve preto bol súd prvej inštancie postavený len pred voľbu medzi vyzývaním žalobcu na doplnenie ďalších podkladov a rozhodnutím aj bez takýchto podkladov (s logickou nutnosťou odôvodnenia nepotrebnosti vyzývania v prípade rozhodnutia sa pre druhý z práve naznačených postupov); táto situácia sa dosť podstatne zmenila práve pri podaní odvolania, ku ktorému žalobca nad rámec už spomínaných potvrdení pripojil nielen kópiu rozhodnutia tzv. sociálneho odboru Okresného súdu Bratislava V o považovaní žalobcu za občana s ťažkým zdravotným postihnutím a vydaní mu príslušného preukazu (inak rozhodnutia vydaného viac než 9 rokov pred podaním odvolania), ale tiež žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi, opatrenú prezenčnou pečiatkou Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava z 23. januára 2013 (dňa predchádzajúceho podaniu odvolania) i s potvrdením rovnakého orgánu o začatí konania, iniciovaného takouto žiadosťou (č. I. 251 a 254 - 255 spisu). Ak takto v čase začatia odvolacieho konania muselo byť zrejmé, že žalobca vyvinul všetko od neho požadovateľné úsilie, aby požiadavke súdu na doloženie svojej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov jedným z dvoch zákonom predpokladaných spôsobov učinil zadosť, avšak v tom čase nemohol byť ešte známy i výsledok konania vo veci pomoci v hmotnej núdzi; odvolací súd prístupujúci k rozhodovaniu o odvolaní s časovým odstupom bezmála jedného roka po podaní odvolania nemohol (bez ďalšieho) vychádzať z prvoinštančným súdom konštatovaného stavu nedoloženia žiadosti žalobcu potrebnými (zákonom predpísanými) listinami a či (i tu bez ďalšieho) usudzovať na negatívny výsledok konania o žiadosti žalobcu pred príslušným správnym orgánom (rozumej na nepriznanie žalobcovi statusu občana v hmotnej núdzi). Ani odôvodnenie jeho uznesenia, pokiaľ malo rešpektovať právo na spravodlivé súdne konanie (v tejto súv. por. najmä čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uverejneného v prílohe oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/ 1992 Zb.), sa v opisovanej situácii nemohlo obmedziť len na zaujatie stanoviska k problému predostretému súdom prvej inštancie (k tomu, či na doplnenie žiadosti o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov listinami uvedenými v § 138 ods. 2 O. s. p. vyzývať alebo nie), ale malo ísť ďalej (prinajmenšom vysporiadaním sa s tým, prečo by ani podklady pripojené k odvolaniu nemali byť pre posúdenie pomerov žiadateľa postačujúcimi).

13. Dovolaciemu súdu preto z takýchto dôvodov neostávalo iné, než dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 C. s. p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Dovolaním navrhované zrušenie i uznesenia súdu prvej inštancie tu do úvahy neprichádzalo, keďže na postup odnímajúci dovolateľovi možnosť konať pred súdom šlo usúdiť len u uznesenia súdu odvolacieho. Najvyšší súd totiž nemohol akceptovať argumentáciu, podľa ktorej by podklady majúce sa pripojiť k žiadosti mali predstavovať podmienky konania, nakoľko tu skôr treba vidieť paralelu so žalobou a jej nevypravením dôkazmi na tvrdené skutočnosti (kedy taktiež sa konanie nezastavuje, ale žaloba býva pre neunesenie dôkazného bremena zamietnutá) a samotné účastníkom neprijímané právne videnie problému

(či na doplnenie žiadosti vyzývať alebo nevyzývať) by mohlo byť relevantným len v prípade procesne prípustného dovolania (o aký prípad v tejto veci principiálne - pre zapríčinenie zrušenia uznesenia odvolacieho súdu vadou podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. - nešlo).

14. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.